

8.3.2024

PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

komission varapuheenjohtajan / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan julkilausuman johdosta

työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan mukaisesti

EU:n ja Armenian läheisemmistä suhteista ja Azerbaidžanin ja Armenian välisen rauhansopimuksen tarpeesta
(2024/2580(RSP))

Nathalie Loiseau, Petras Auštrevičius, Fabio Massimo Castaldo, Bernard Guetta, Karen Melchior, Dragoș Pîslaru, María Soraya Rodríguez Ramos, Ramona Strugariu, Dragoș Tudorache, Hilde Vautmans
Renew-ryhmän puolesta

Euroopan parlamentin päätöslauselma EU:n ja Armenian läheisemmistä suhteista ja Azerbaidžanin ja Armenian välisen rauhansopimuksen tarpeesta (2024/2580(RSP))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Armeniasta, Azerbaidžanista ja Vuoristo-Karabahin tilanteesta,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön ja niiden jäsenvaltioiden sekä Armenian tasavallan välisen kokonaisvaltaisen ja tehostetun kumppanuussopimuksen¹, jäljempänä ’kumppanuus- ja yhteistyösopimus’, joka tuli kaikilta osin voimaan 1. maaliskuuta 2021,
 - ottaa huomioon unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan 21. syyskuuta 2023 antaman julkilausuman Vuoristo-Karabahin tapahtumista ja Euroopan ulkosuhdehallinnon tiedottajan 29. syyskuuta 2023 antaman julkilausuman Vuoristo-Karabahista siirtymään joutuneista henkilöistä,
 - ottaa huomioon korkean edustajan 4. lokakuuta 2023 antaman julkilausuman Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön ratifioinnista Armeniassa,
 - ottaa huomioon Azerbaidžanin tasavallan presidentin kanslian ja Armenian tasavallan pääministerin kanslian 7. joulukuuta 2023 antaman yhteisen julkilausuman,
 - ottaa huomioon Prahassa 6. lokakuuta 2022 pidetyn presidentti Alijevin, pääministeri Pašinyanin, presidentti Macronin ja EU:n neuvoston puheenjohtajan Michelin tapaamisen jälkeen annetun julkilausuman,
 - ottaa huomioon Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan, Helsingin päätösasiakirjan ja 21. joulukuuta 1991 annetun Alma-Atan julistuksen,
 - ottaa huomioon 9. helmikuuta 2024 annetun yhteisen valmisteluasiakirjan Armeniaa koskevan kumppanuuden täytäntöönpanokertomuksesta (SWD(2024)0041),
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan,
- A. ottaa huomioon, että Armeniassa on viime vuosina tapahtunut merkittäviä poliittisia muutoksia ja hallitus on sitoutunut varmistamaan toimivat demokraattiset instituutiot ja käyttämään kumppanuus- ja yhteistyösopimusta mallina uudistuksille maan nykyaikaistamiseksi huomattavista haasteista huolimatta;
- B. ottaa huomioon, että EU:lla ja Armenialla on yhteinen etu ja ne ovat sitoutuneet lujittamaan ja syventämään yhteisiin arvoihin perustuvia suhteitaan;
- C. ottaa huomioon, että Armenian hallitus on toistuvasti ilmaissut kiinnostuksensa lähentyä

¹ EUVL L 23, 26.1.2018, s. 4.

EU:ta; ottaa huomioon, että Eurooppa-neuvosto vastasi tähän pyytämällä komission varapuheenjohtajaa / ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeaa edustajaa ja komissiota tarkastelemaan keinoja, joilla EU:n ja Armenian suhteita voitaisiin vahvistaa kaikilta osin;

- D. ottaa huomioon, että EU:n ja Armenian kumppanuusneuvosto kokoontui viidennen kerran 13. helmikuuta 2024 ja sopi uudesta EU:n ja Armenian kumppanuusohjelmasta, jossa vahvistetaan yhteiset ja aiempaa kunnianhimoisemmat yhteistyön prioriteetit kaikilla aloilla;
- E. ottaa huomioon, että äskettäin julkaistussa kumppanuuden täytäntöönpanoa koskevassa raportissa kuvataan Armenian edistymistä kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanossa, mukaan lukien oikeuslaitoksen uudistaminen ja korruption torjunta, sisäministeriön perustaminen ja Armenian poliisilaitoksen uudistaminen EU:n tuella;
- F. ottaa huomioon, että EU on edelleen Armenian keskeinen uudistuskumppani ja suurin avunantaja;
- G. ottaa huomioon, että Armenia suoriutuu hyvin itäistä kumppanuutta koskevan talous- ja investointisuunnitelman puitteissa ja että investointeja on saatu jo liikkeelle lähes 500 miljoonan euron edestä pienten ja keskisuurten yritysten tukemisesta koulutukseen;
- H. ottaa huomioon, että syyskuussa 2023 Azerbaidžan otti yhdeksän kuukautta kestäneen laittoman saarron jälkeen väkivaltaisesti haltuunsa Vuoristo-Karabahin alueen, mikä johti 100 000 armenialaisen pakkomuuttoon ja pakenemiseen Armeniaan; ottaa huomioon, että EU antoi humanitaarista apua Vuoristo-Karabahista siirtymään joutuneille ihmisille ja ilmoitti äskettäin antavansa lisää humanitaarista apua 5,5 miljoonalla eurolla; ottaa huomioon, että yksipuolisesti itsenäiseksi julistautunut Artsahin tasavalta lakkasi olemasta 1. tammikuuta 2024 sen jälkeen, kun sen viranomaiset oli pakotettu sopimaan sen purkamisesta;
- I. ottaa huomioon, että Azerbaidžanilla on edelleen vankiloissa useita armenialaissotilaita ja siviilejä, mukaan lukien aiemmin itsenäiseksi julistautuneen Artsahin tasavallan hallituksen jäseniä; ottaa huomioon, että on näyttöä siitä, että Azerbaidžan on tuhonnut Vuoristo-Karabahissa Armenian kulttuuriperintöä ja häpäissyt armenialaisia hautausmaita;
- J. ottaa huomioon, että Vuoristo-Karabahin armenialaiset menettivät omaisuuttaan ja tavaroitaan paetessaan Azerbaidžanin sotilaallisia toimia eivätkä ole vielä saaneet niitä takaisin;
- K. ottaa huomioon, että EU käynnisti helmikuussa 2023 Armeniassa toteutettavan operaationsa (EUMA), jonka toimeksianto jatkuu helmikuuhun 2025 saakka; ottaa huomioon, että operaation tehtävänä on erityisesti seurata tapahtumia Armenian ja Azerbaidžanin rajalla, mutta tähän on mahdollisuus vain Armenian puolella, koska Azerbaidžan kieltäytyi operaatiosta alueellaan, vaikka EUMA on aseeton siviilioperaatio; ottaa huomioon, että EUMA on ollut Azerbaidžanin viranomaisten ja hallituksen valvomien tiedotusvälineiden disinformaation kohteena; ottaa huomioon, että joulukuussa 2023 EU:n ulkoasiainneuvosto päätti tehostaa EUMAn läsnäoloa paikan päällä ja lisäsi henkilöstön määrän 138:sta 209:ään;

- L. ottaa huomioon, että Armenia ja Azerbaidžan ovat aloittaneet neuvottelut maidensa välisestä rauhansopimuksesta, suhteidensa normalisoinnista ja rajojen määrittämisestä ennen ja sen jälkeen, kun Azerbaidžan otti Vuoristo-Karabahin asevoimin haltuunsa, mikä oli vastoin Madridissa sovittuja alueellisen koskemattomuuden tunnustamista, itsemääräämisoikeuden kunnioittamista ja voimankäytöstä luopumista koskevia periaatteita; ottaa huomioon, että hyvän tahdon eleenä Armenia ei vastustanut COP29-kokouksen järjestämistä Bakussa;
- M. ottaa huomioon, että Azerbaidžanin presidentti Alijevin ja Armenian pääministeri Pašinyanin välinen kokous pidettiin Münchenissä 17. helmikuuta 2024 Saksan liittokansleri Scholzin isännöimänä ja sen johdosta sovittiin rauhanneuvottelujen uusien vaiheiden aikataulusta;
- N. ottaa kuitenkin huomioon, että osapuolet eivät ole vielä päässeet rauhansopimukseen eivätkä yhteisymmärrykseen useista kysymyksistä, kuten liikenneyhteyksien avaamisesta sekä rajojen määrittämisestä ja rajaamisesta; ottaa huomioon, että Azerbaidžan vaatii, että Venäjän joukot valvoisivat ilman Armenian tulli- ja rajatarkastuksia Armenian kautta kulkevaa käytävää, joka yhdistää Manner-Azerbaidžanin Nahtšivanin erillisalueeseen, sivuuttaen näin Armenian suvereniteetin; ottaa huomioon, että Armenian rauhanehdotukseen ”Crossroads of Peace” sisältyvät yhteydet Azerbaidžanin ydinalueen ja Nahtšivan välillä Armenian suorittamin raja- ja tullitarkastuksin;
- O. ottaa huomioon, että turvallisuustilanne on edelleen kireä, mistä on osoituksena 13. helmikuuta 2024 tapahtunut välikohtaus, jossa kuoli neljä armenialaissotilasta ja yksi haavoittui Azerbaidžanin avattua tulen eteläisessä Sjunikin maakunnassa; ottaa huomioon, että Armenian pääministeri Pašinyan ilmoitti 15. helmikuuta 2024 olevansa huolissaan Azerbaidžanin suunnittelemista sotilaallisista toimista, joilla pyritään kärjistämään konfliktia ja jotka voivat johtaa täysimittaiseen sotaan;
- P. ottaa huomioon, että Azerbaidžanin johto antaa edelleen irredentistisiä lausuntoja viitattaessaan Armenian suvereeniin alueeseen; ottaa huomioon, että Azerbaidžanin armeija on toukokuusta 2021 lähtien miehittänyt useaan otteeseen Armenian suvereenin alueen eri osia, joiden pinta-ala on 170 km², aiempien sitoumusten vastaisesti ja meneillään olevista rauhanneuvotteluista huolimatta; ottaa huomioon, että Azerbaidžan kieltäytyy vetäytymästä sillä perusteella, ettei rajoja ole määritelty;
- Q. ottaa huomioon, että Venäjän Armeniaan kohdistamat vakautta horjuttavat toimet ovat jatkuneet useiden vuosien ajan; ottaa huomioon, että Armenian hallitus on toteuttanut rohkeita toimia, kuten keskeyttänyt Armenian osallistumisen kollektiivisen turvallisuuden sopimusjärjestöön ja liittynyt Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön; ottaa huomioon, että monet armenialaiset ovat osoittaneet mieltään Aleksei Navalnyin muistoksi Jerevanissa;
- R. ottaa huomioon, että Ranska on päättänyt lisätä tukeaan Armenialle antamalla sotilaallista apua, jolla autetaan Armeniaa uudistamaan armeijaansa ja estämään uudet sotilaalliset hyökkäykset sen kansainvälisesti tunnustettua aluetta vastaan;
- S. ottaa huomioon, että Armenia on toistuvasti pyytänyt EU:ta sisällyttämään maan Euroopan rauhanrahaston avunsaajien joukkoon;

- T. ottaa huomioon, että EU on sitoutunut edistämään turvallista, vakaata, rauhanomaista ja vaurasta Etelä-Kaukasian aluetta kaikkien siellä asuvien ihmisten hyväksi;
1. suhtautuu erittäin myönteisesti EU:n ja Armenian suhteiden uuteen dynamiikkaan ja tukee sitä; kehottaa jatkamaan äskettäin sovitun EU:n ja Armenian kumppanuusohjelman täytäntöönpanoa ja korostaa tarvetta pyrkiä aktiivisesti saavuttamaan kunnianhimoiset yhteistyön prioriteetit; katsoo, että EU:n ja Armenian välinen merkittävä kumppanuus on looginen seuraus Armenian valinnasta demokratian, oikeusvaltion, korruption torjunnan ja sääntöihin perustuvan kansainvälisen järjestyksen kunnioittamisen puolesta;
 2. suhtautuu myönteisesti Armenian sitoutumiseen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanoon ja Armenian edistymiseen sopimuksen etenemissuunnitelman täytäntöönpanossa; on tyytyväinen siitä, että Armenian hallitus pitää kumppanuus- ja yhteistyösopimusta strategisena suunnitelmana Armenian keskeisille uudistuksille; antaa kiitosta Armenialle viime vuosina toteutetuista merkittävistä uudistuksista ja demokratisointiprosessista, joiden ansiosta siitä on tullut johtava demokraattinen toimija, sekä korruption torjunnasta alueella; kehottaa EU:n ja Armenian kumppanuusneuvostoa jatkamaan tiivistä yhteistyötä Armenian käynnissä olevien ja tulevien uudistusten edistämiseksi;
 3. tukee Armeniaa sen jatkuvissa pyrkimyksissä uudistusten toteuttamiseksi sekä demokratian, oikeusvaltion ja hyvän hallintotavan vahvistamiseksi; kehottaa Armeniaa jatkamaan yhteistyötä EU:n kanssa tältä osin ja pyytää EU:ta lisäämään tukea näillä aloilla, erityisesti teknistä tukea ja asiantuntemuksen vaihtoa; kannustaa Armeniaa osallistumaan aktiivisesti itäisen kumppanuuden politiikkaan keinona edistää hyviä naapuruussuhteita Etelä-Kaukasiassa;
 4. on tyytyväinen Armenian ilmaisemaan tukeen EU:n ehdokasmaille, kuten Ukrainalle, Moldovan tasavallalle ja Georgialle; katsoo, että jos Armenia jatkaa demokratiaansa ja oikeusvaltiotaan vahvistavia kestäviä uudistuksia, tämä voisi johtaa EU:n ja Armenian suhteiden muutosvaiheeseen, jos Armenia on kiinnostunut asiasta;
 5. kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita tunnustamaan Armenian viime vuosina saavuttaman edistyksen viisumien myöntämisen helpottamista ja takaisinottoa koskevien sopimusten täytäntöönpanossa ja kehottaa aloittamaan viisumivapautta koskevan vuoropuhelun Armenian kanssa ihmisten välisten yhteyksien tukemiseksi ja kahdenvälisen suhteiden tiivistämiseksi;
 6. panee merkille, että Armenian ja EU:n kahdenvälisen kaupan määrä on kasvanut kymmenen viime vuoden aikana; kannustaa Armeniaa, EU:ta ja sen jäsenvaltioita sekä eurooppalaisia yrityksiä ja sijoittajia toteuttamaan tarvittavat toimet talous- ja kauppasuhteidensa parantamiseksi entisestään; antaa tunnustusta talous- ja investointiohjelman onnistumiselle ja kannustaa EU:ta ja Armeniaa jatkamaan sekä julkisten että yksityisten investointien hyödyntämistä kestäväen kehityksen edistämiseksi Armeniassa;
 7. korostaa kansalaisyhteiskunnan tärkeää roolia keskeisten uudistusten muotoilussa ja täytäntöönpanossa; kehottaa Armenian hallitusta vahvistamaan edelleen yhteistyötään kansalaisyhteiskunnan järjestöjen kanssa; kehottaa EU:n edustustoa ja jäsenvaltioiden

edustustoja Armeniassa lisäämään tukeaan kansalaisyhteiskunnalle ja ihmisoikeuksien puolustajien työlle;

8. on huolissaan Venäjän jatkuvasta sekaantumisesta, mukaan lukien Armeniassa toteutetut disinformaatiokampanjat, jotka kohdistuvat Armenian viranomaisiin sekä EU:hun ja sen jäsenvaltioihin; kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita tekemään yhteistyötä Armenian viranomaisten kanssa ulkomaisen vihamielisen sekaantumisen, myös disinformaation, torjumiseksi;
9. antaa tunnustusta Armeniassa toteutettavan EU:n siviilioperaation työlle; pitää myönteisenä Armenian halukkuutta tukea operaation toteuttamista alueellaan; panee merkille, että Azerbaidžan on jatkuvasti kieltäytynyt hyväksymästä EU:n operaation läsnäoloa sen puolella rajaa ja että se käy jatkuvaa mustamaalauskampanjaa EUMAA vastaan; pitää valitettavana, että Armeniaan sijoitetut Venäjän rajavartijat estivät EUMAn pääsyn Nerkin Handin kylään, jossa kuoli äskettäin neljä armenialaissotilasta; kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita vahvistamaan edelleen EUMAn toimeksiantoa, kasvattamaan sen kokoa ja pidentämään sen kestoja;
10. tuomitsee Azerbaidžanin virkamiesten provosoivan retoriikan EU:ta, sen jäsenvaltioita, EUMAA ja Armenian viranomaisia vastaan; odottaa, että tällaisissa tapauksissa EU ja sen jäsenvaltiot kutsuvat koolle Azerbaidžanin suurlähettiläät, joiden säännöllisiä lausuntoja ei voida pitää hyväksyttävänä diplomaattisena toimintana; tuomitsee jyrkästi Azerbaidžanin viimeaikaiset yritykset sekaantua joidenkin EU:n jäsenvaltioiden kansalliseen politiikkaan;
11. kehottaa EU:ta vastaamaan myönteisesti Armenian pyyntöön saada tukea Euroopan rauhanrahaston kautta ja tukemaan Armenian armeijaa; pitää myönteisinä toimia, joita Ranska on toteuttanut antaakseen sotilaallista tukea Armenialle, ja kehottaa muita jäsenvaltioita harkitsemaan vastaavia aloitteita;
12. kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita lisäämään merkittävästi humanitaarista ja taloudellista apuaan Armenialle, joka on ottanut vastaan kymmeniä tuhansia pakolaisia Vuoristo-Karabahista; panee tyytyväisenä merkille EU:n antaman humanitaarisen avun 5,5 miljoonan euron lisärahoituksen; kehottaa jälleen EU:ta auttamaan Vuoristo-Karabahista saapuvien oppilaiden ja opiskelijoiden stipendien luomisessa ja rahoittamisessa;
13. kannustaa Armeniaa ja Azerbaidžania toteuttamaan lisää rakentavia toimia neuvotteluissaan ja allekirjoittamaan mahdollisimman pian kattavan rauhansopimuksen, joka perustuu itsemääräämisoikeuden, alueellisen koskemattomuuden ja voimankäytön välttämisen tunnustamiseen; kannustaa ja tukee Azerbaidžanin ja Armenian rajanmäärityskomissioiden toiminnan etenemistä, jotta rajojen määrittelyprosessi saadaan päätökseen; kehottaa molempia osapuolia tekemään yhteistyötä miinanraivausprosessin saattamiseksi päätökseen;
14. tukee edelleen vahvasti sekä Azerbaidžanin että Armenian itsemääräämisoikeutta ja alueellista koskemattomuutta; vaatii jälleen, että Azerbaidžanin joukkojen on vetäydyttävä Armenian koko suvereenilta alueelta; torjuu Armenian alueellista koskemattomuutta ja suvereniteettia uhkaavat Azerbaidžanin virkamiesten irredentistiset ja provosoivat lausunnot ja ilmaisee vakavan huolensa niistä; kehottaa

Azerbaidžania vahvistamaan yksiselitteisen sitoutumisensa Armenian alueelliseen koskemattomuuteen;

15. katsoo, että jos Azerbaidžan ei vapauta Armenian alueita tai jos se ryhtyy uusiin sotilaallisiin toimiin Armeniaa vastaan, EU:n olisi välittömästi hyväksyttävä Azerbaidžanin päätöksentekijöitä vastaan kohdennettuja pakotteita, mukaan lukien viisumikiellot, varojen jäädyttäminen ja Azerbaidžanista peräisin olevan kaasun tuonnin uudelleentarkastelu;
16. kehottaa Turkkia, Pakistania ja muita Azerbaidžanin liittolaisia pidättäytymään lietsomasta Bakusta lähtöisin olevaa riidanhaluista käyttäytymistä ja käyttämään vaikutusvaltaansa rauhanneuvottelujen saattamiseksi pikaisesti päätökseen;
17. on täysin eri mieltä joistakin komission ja Eurooppa-neuvoston johtajien viimeaikaisista lausunnoista, joissa Azerbaidžanin presidentti Alijevia onnitellaan hänen uudelleenalinnastaan mainitsematta, ettei Azerbaidžanissa ole demokratiaa, ja antamalla harhaanjohtava kuva Azerbaidžanista luotettavana kumppanina; vahvistaa, että nämä lausunnot eivät vastaa Euroopan unionin kantaa eikä niitä olisi koskaan pitänyt antaa Azerbaidžanin Vuoristo-Karabahissa toteuttaman etnisen puhdistuksen vuoksi;
18. kehottaa Azerbaidžania vapauttamaan 19. syyskuuta 2023 jälkeen pidätetyt Vuoristo-Karabahin asukkaat ja sitoutumaan laajaan armahdukseen, mukaan lukien alueen entiset virkamiehet ja kaikki muut ennen 19. syyskuuta 2023 ja sen jälkeen pidätetyt sekä kaikki muut armenialaiset sotavangit;
19. on erittäin huolissaan kulttuurisen, uskonnollisen ja historiallisen perinnön säilymisestä Vuoristo-Karabahissa alueen armenialaisten joukkopaon jälkeen; kehottaa Azerbaidžania pidättäytymään alueen kulttuurisen, uskonnollisen ja historiallisen perinnön tuhoamisesta tai muuttamisesta ja sen sijaan pyrkimään säilyttämään, suojelemaan ja edistämään tätä rikasta monimuotoisuutta Unescon normien, Kansainvälisen tuomioistuimen 7. joulukuuta 2021 antamien määräysten ja Azerbaidžanin kansainvälisten sitoumusten mukaisesti; kehottaa Unescoa ryhtymään välittömiin toimiin Vuoristo-Karabahissa vaarassa olevan armenialaisen kulttuuriperinnön säilyttämiseksi ja suojelemiseksi; kehottaa vahvistamaan Armenian ja EU:n välistä yhteistyötä erityisesti siten, että EU:n satelliittikeskus (SatCen) osallistuu Azerbaidžanin harjoittaman Armenian kulttuuriperinnön järjestelmällisen tuhoamisen seurantaan (kirkot, luostarit, hautausmaat, muistomerkit, palatsit jne.);
20. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, jäsenmaiden hallituksille ja parlamenteille, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestölle, Euroopan neuvostolle sekä Armenian ja Azerbaidžanin presidenteille, hallituksille ja parlamenteille.